

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสาร โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันที่ประเทศต่าง ๆ ในโลกมีการติดต่อกันอย่างใกล้ชิด ภาษากลางหรือภาษาสากลที่จะใช้ในการติดต่อซึ่งกันและกันจึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นในการเรียนรู้มากขึ้น ในประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน การติดต่อกับชาวต่างประเทศ ทั้งทางด้านธุรกิจ สังคม วัฒนธรรม และทางราชการ ความต้องการผู้มีความรู้และทักษะในด้านภาษาต่างประเทศนอกเหนือจากภาษาอังกฤษ ได้แก่ภาษาจีน มีมากยิ่งขึ้นอย่างเห็นได้ชัด และเมื่อเปรียบเทียบการใช้ภาษาจีนกับภาษาต่าง ๆ ทั่วโลก จะพบว่าภาษาจีนเป็นภาษาที่มีอายุกว่า 5,000 ปี และยังไม่ตายไปจากโลกนี้ อีกทั้งยังใช้กันอย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบัน (วีระชาติ วงศ์สัจจา, 2545: คำนำ)

ภาษาจีนถือเป็นภาษาที่สำคัญภาษาหนึ่งในโลกปัจจุบัน เป็นภาษาหนึ่งในห้าที่ใช้ในการประชุมขององค์การสหประชาชาติและใช้สื่อสารกันมากที่สุดในกลุ่มประชากรโลก ปัจจุบันการใช้ภาษาจีนมีความจำเป็นทั้งในการติดต่อทางเศรษฐกิจ การศึกษา การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการดำเนินงานด้านอื่น ๆ สาธารณรัฐประชาชนจีนกำหนดนโยบายความร่วมมือกับต่างประเทศไว้ทุกด้าน และส่งเสริมการใช้ภาษาจีนในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546) และนับตั้งแต่การเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) ของจีน ส่งผลให้จีนต้องเปิดเสรีทางการค้าภายในประเทศของตน สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือปริมาณการนำเข้าและส่งออกของจีนจะเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาลจากการที่ยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้า กล่าวได้ว่าจีนจะกลายเป็นระบบเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดของเอเชียที่ดึงดูดเงินทุนจากแหล่งต่าง ๆ ทั่วโลก เนื่องจากจีนเป็นประเทศที่มีประชากรเป็นจำนวนมากและมีกำลังซื้อสูงเช่นกัน (ณัฐฤกษ์กุล ธาตุรักษ์และคณะ, 2546) จึงอาจกล่าวได้ว่าภาษาจีนเป็นภาษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการติดต่อสื่อสาร การทำการค้า การท่องเที่ยว ฯลฯ ในภูมิภาคเอเชีย และโดยเฉพาะประเทศไทยซึ่งมีความสัมพันธ์กับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการที่เชื่อมโยงประชาชนของทั้งสองประเทศเป็นหนึ่งเดียวนั้นก็คือ การเสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ การเสด็จฯ ไปทรงศึกษาภาษาจีนของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี การเสด็จไป

ทรงเดี่ยว "กู่เจิ้ง" ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีจีนที่สำคัญแห่งราชสำนักของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี รวมถึงการเสด็จเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนของสมเด็จพระเจ้านางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ และจากการส่งทูตสันถวไมตรีเป็นหมี่แพนด้า "ช่วง ช่วง" และ "หลินฮุ่ย" ให้แก่ประเทศไทยนับเป็นการแสดงความเป็นมิตรประเทศที่ดีต่อกันมากกว่ามิตรประเทศอื่นใด

กรุงเทพมหานครได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จึงได้สร้างโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ภาษาอื่นนอกจากภาษาอังกฤษ ที่นักเรียนได้เรียนในโรงเรียนอยู่แล้ว โดยเริ่มที่ภาษาจีน (กรุงเทพมหานคร, 2546) จึงได้จัดโครงการฝึกอบรมสัมมนาครูผู้สอนภาษาจีน เพื่อให้ครูมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการสื่อสารและจัดการเรียนการสอนภาษาจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2545 – 2549) โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนา ดังนี้ คือ

...๔.๒ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการ ด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้พัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการสถานศึกษา รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกและการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพที่ดีขึ้นและมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งมีแนวทางการดำเนินการดังนี้

- (๑) ปฏิรูปการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงามและความรับผิดชอบต่อสังคม
- (๒) นำเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา
- (๓) พัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถสูงขึ้น ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกาภิวัตน์
- (๔) พัฒนาผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง
- (๕) ปรับปรุงระบบบริหารจัดการให้สถานศึกษาปฏิบัติงานได้อย่าง

มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

- (๖) กระจายอำนาจให้สถานศึกษาเป็นฐานในการบริหารและการจัดการศึกษาตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยปรับปรุงกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานอย่างแท้จริง...

ดังนั้นกรุงเทพมหานครจึงได้ลงนามในข้อตกลงร่วมกันกับกระทรวงศึกษาธิการ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อแลกเปลี่ยนบุคลากรทางการศึกษา โดยสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ส่งวิทยากรซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความสามารถและประสบการณ์ทางด้านการสอนภาษาจีนโดยเฉพาะ มาให้ความรู้ทางด้านภาษาจีนแก่ข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร จำนวน 38 คน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 คน รวมเป็น 40 คน เป็นระยะเวลา 1 เดือนในปี พ.ศ. 2544 และต่อมามหาวิทยาลัยยูนนานได้ให้ทุนแก่ข้าราชการดังกล่าวเข้ารับการอบรมหลักสูตร The Teacher's Chinese Training Program เป็นเวลา 1 เดือน ณ มหาวิทยาลัยยูนนาน ซึ่งผลการอบรมครั้งนั้นทำให้ครูมีความก้าวหน้าด้านการสื่อสารด้วยภาษาจีนมากขึ้น และมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียนและท้องถิ่นของตน

ปี พ.ศ. 2545 กรุงเทพมหานครและนครคุนหมิง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนบุคลากรทางการศึกษาระหว่างกันโดยนครคุนหมิงได้ส่งครูสอนภาษาจีนจำนวน 2 คน มาให้การอบรมข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน และกรุงเทพมหานครได้ส่งข้าราชการครูในโรงเรียนจำนวน 2 คน ไปสอนภาษาไทยที่นครคุนหมิง เป็นเวลา 3 เดือนเช่นเดียวกัน จึงมีข้าราชการที่ได้รับการอบรมในระดับพื้นฐานรวม 70 คน

ปี พ.ศ. 2546 มหาวิทยาลัยยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้ให้ทุนแก่ข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร จำนวน 2 คน ไปศึกษาภาษาจีนในระดับสูงเป็นเวลา 19 สัปดาห์ และทางกรุงเทพมหานครได้จัดอบรมภาษาจีนระดับสูงให้แก่ข้าราชการครูและศึกษานิเทศก์จำนวน 48 คน ในระหว่างวันที่ 12 พฤษภาคม - 6 สิงหาคม พ.ศ. 2546 เพื่อให้ข้าราชการครูกรุงเทพมหานครมีความรู้ ความสามารถด้านทักษะการสื่อสารที่ดีและถูกต้องมากขึ้น สามารถจัดทำและสร้างสื่อการสอนที่เหมาะสมกับสภาพการจัดการเรียนรู้ และนำความรู้ความสามารถไปพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียนที่ตนรับผิดชอบเพื่อให้นักเรียนสามารถติดต่อสื่อสารกันด้วยภาษาจีนได้ดีขึ้น ซึ่ง

ในปัจจุบันมีโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่จัดการเรียนการสอนภาษาจีนทั้งสิ้นจำนวน 46 โรงเรียน โดยจัดเป็นการสอนในชั้นเรียน ชมรม กิจกรรมประเทืองปัญญาและกิจกรรมเสริม

ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของภาษาจีน และการปฏิบัติตามนโยบายด้านการศึกษาของกรุงเทพมหานครในด้านการส่งเสริมและพัฒนาให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณภาพ (สำนักการศึกษา, 2545) โดยการจัดโครงการอบรม สัมมนาครูผู้สอนภาษาจีนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึงปัจจุบัน จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาจีน) ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในชั้นเรียน จำนวน 18 โรงเรียน โดยมุ่งศึกษาในประเด็นการใช้หลักสูตรและปัญหาการใช้หลักสูตร ซึ่งผลการวิจัยจะชี้ให้เห็นสภาพและปัญหาจากการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาจีน) เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดสัมฤทธิ์ผลสูงสุดแก่นักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาจีน) ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในชั้นเรียน
2. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาจีน) ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในชั้นเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ประธานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ครูผู้สอนภาษาจีน และศึกษานิเทศก์กลุ่มภาษาต่างประเทศ สำนักการศึกษา
2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาจีน) ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในชั้นเรียน จำนวน 18 โรงเรียน โดยอาศัยกรอบแนวคิดในการใช้หลักสูตรของใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. การบริหารหลักสูตร
 - 1.1 การศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรต่าง ๆ
 - 1.2 การเตรียมบุคลากรในโรงเรียน
 - 1.3 การจัดครูเข้าสอน
 - 1.4 การจัดตารางสอน
 - 1.5 การจัดบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
 - 1.6 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ผู้ใช้หลักสูตร
 - 1.7 การนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร
 - 1.8 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร

2. การสอน
 - 2.1 การทำความเข้าใจในหลักสูตรและปรับหลักสูตร
 - 2.2 การวางแผนการสอน
 - 2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร
 - 2.4 การพัฒนาและใช้สื่อการเรียนการสอน
 - 2.5 การจัดสอนซ่อมเสริม
 - 2.6 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

สภาพการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาจีน) หมายถึง สภาพการดำเนินงานที่ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ประธานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และครูผู้สอนภาษาจีนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในชั้นเรียน นำหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาจีน) ที่พัฒนาขึ้นโดยชมรมครูผู้สอนภาษาจีนไปปฏิบัติในด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน

ปัญหาการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาจีน) หมายถึง อุปสรรคหรือสภาพที่ไม่เอื้อในการดำเนินงานของผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ประธานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และครูผู้สอนภาษาจีนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในชั้นเรียนในการนำหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาจีน) ที่พัฒนาขึ้นโดยชมรมครูผู้สอนภาษาจีนไปปฏิบัติในด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาจีน) หมายถึง หลักสูตรวิชาภาษาจีนที่พัฒนาขึ้นโดยชมรมครูผู้สอนภาษาจีน นำมาจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ศึกษานิเทศก์กลุ่มภาษาต่างประเทศ สำนักการศึกษา หมายถึง ศึกษานิเทศก์ของสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร มีหน้าที่รับผิดชอบและติดตามดูแลการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในชั้นเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ หรือผู้ที่รักษาการในตำแหน่งดังกล่าว โดยดูแลฝ่ายวิชาการในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในชั้นเรียน

ประธานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ หรือผู้ที่รักษาการในตำแหน่งดังกล่าว โดยดูแลกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในชั้นเรียน

ครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้สอนภาษาจีนในชั้นเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร หมายถึง โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในชั้นเรียน

ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

1. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับศึกษานิเทศก์กลุ่มภาษาต่างประเทศ สำนักการศึกษา ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ประธานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และครูผู้สอนภาษาจีนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในชั้นเรียน ในการวางแผนการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาจีน) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่ยังไม่มีการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในชั้นเรียน ในการพิจารณาปรับกระบวนการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาจีน) ในโอกาสต่อไปให้เหมาะสมกับสภาพโรงเรียนยิ่งขึ้น